

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ..... 20 coroane.
Pe jumătate de an ..... 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Limbi de foc.

Prăznuim împlinirea jăgăduinței, ce a făcut-o Mântuitorul nostru Isus Hristos înainte de patimile sale sfinților săi învățăcei și apostoli: „Și eu voiu rugă pe Tatăl și alt Mângăitor va da vouă, ca să rămână cu voi în veci: Duhul adevărului, pe care lumea nu-l poate primi, pentru că nu-l vede, nici nu-l cunoaște, iar voi îl cunoașteți, că petrece cu voi și va fi cu voi“.

Eră sărbătoare cincizecimei și Ierusalimul plin de Judei și bărbați cucernici din tot poporul, ce este sub ceriu, ca să aducă jertfe și să mulțamească lui Dumnezeu, pentru că a dat lege pe muntele Sinai părinților lor. Sfânta Fecioară Maria, apostolii și ceilalți credincioși erau adunați la un loc, când în ceasul al treilea din zi „s'au făcut sunet din ceriu... Și s'au arătat limbi împărțite ca de foc și au șezut pe fiecarele dintre ei și s'au umplut toți de Duhul Sfânt și au început a vorbi într'alte limbi, precum le da lor Duhul a vorbi“.

Amintirea acestui eveniment memorabil și prea însemnat din mântuirea neamului omenesc s'a prăznuit în toate timpurile cu deosebită bucurie, mângăiere și evlavie creștinească. Marea sărbătoare de preamărire a Duhului Sfânt și a Sfintei Treimi e și ziua, în care s'a urzit biserica lui Hristos și s'au arătat cele dintâi roade ale darurilor sfântului Duh și succesul apostolatului în numele celui răstignit pentru adevăr și dreptate, prin care se așezară în cetatea lui David temelile primei comunități creștine.

Plini de Duhul Sfânt și investiți cu putere de sus pescarii simpli din Galileia se făcură vânători înțelepți, propovăduitori rezoluți ai evanghelii lui Hristos în Ierusalim, Iudea și până la marginile pământului.

„Dar omul cel firesc nu primește cele ce sunt ale Duhului lui Dumnezeu, căci îi sunt nebunie și nu le poate înțelege, pentru că se pricep duhovnicește“. Lumea neînțelegătoare de semne și minuni, de „sânge, foc și fumegare de fum“, îmbătrânită în răutățile și nedreptățile întocmirilor omenești nu vrea să știe nici în fața semnelor de azi, că prin pogorirea Duhului Sfânt „pentru tot corpul“ a răsărit „ziua Domnului cea mare și însemnată“, care a sfințit și întărit prin voia Celui preainalt dreptul de existență al limbilor și al neamurilor și în care „într'o unire pe toți i-a chemat“ spre realizarea scopurilor înalte ale vieții omenești. În fața tendințelor de cutropire și a îndărătniciei,

care nu vrea să respecteze, ci lucră cu cerbie împotriva acestui așezământ și drept dumnezeesc, ni-se impune pe toată liniă și în toate manifestările noastre de viață apostolatul pătruns de importanța istorică a vremurilor și încălzit de Duhul Sfânt, carele „eră, este și va fi“ pentru cei ce cred și înțeleg pururea „lumină și viață și isvor viu înțelegător... bun, drept... stăpânitor, curățitor de păcate... foc din foc purcător, grăitor, lucrător, carele împărțește daruri, prin care toți prorocii și dumnezeștii apostoli împreună cu mucenicii s'au încununat...“ Ramurile de teiu, verdeța și florile, ce dau aspect sărbătorec bisericilor și casele noastre în acea sfântă și mare zi, să simbolizeze nu numai frumusețea spirituală a bisericii, mireasa lui Hristos, ci și podoaba sufletului îmbogățit de darurile Duhului Sfânt.

Aceste podoabe, daruri sufletești și trupești, jertfa și apostolatul ne-a susținut și până acum ca biserică și neam la marginile extreme ale ortodoxiei. Prin iubirea și alipirea de sfințele noastre altare nu jignim, nici mărginim drepturile firești ale neamurilor conlocuitoare. Când întru apărarea autonomiei noastre bisericesti, inspirați și luminați de duhul bisericesc, prin un sănătos instinct de conservare ne-am avântat la cinste și demnitate, am stat pe temelile tari și neclătite ale dreptului dumnezeesc, am respectat legile omenești, și am luat lupta, ce ni s'a impus în firma convingere, că organizația noastră bisericască, fără nădejdea recăstigiării, numai prin noi înși-ne, cu conlucrare conștie ori inconștie a noastră se poate desființa. Chestia școalelor dela graniță a arătat doar povârnișul, pe care putem luneca, când se înlocuiesc bazele de drept cu temelile șubrede ale târguieților și compromisurilor.

Cetitul-scrisul și ABC-ul fonomimic al domnului Iosif Moldovan.

De Sabin Evuțian.

II.

Abecedarul dlui Moldovan și metoda fonomimică. — Partea logică-psihologică a abecedarului. — Partea artistică și partea literară. — Operă românească.

Despre cartea de cetire ziceă Eminescu, că trebuie să fie obiect de îngrijire națională, ca și textul Bibliei. Abece-

darul este întâia carte de cetire a copilului, piatra din capul unghiului. Nu cred să fie o altă carte mai hotăritoare pentru viața sufletească a omului, decât chiar această carte. Pedagogul și artistul trebuie să-și pună aici întreg sufletul.

Nu poți vorbi despre un abecedar, fără să vorbești și despre metoda cetitului-scrisului. E dintre acelea cărți de școală, cari poartă pecetea metodei. ABC-ul dlui Moldovan are atributul *fonomimic*. În literatura noastră didactică e al doilea abecedar cu această numire, e însă și față de alte abecedare streine de acest fel mult superior. Superioritatea lui se arată mai ales în faptul, că a delăturat cele mai mari desavantaje ale metodei fonomimice.

Un mare desavantaj al fonomimiceii eră până acum, că se tratau întâiu literile tipărite și numai târziu urmau și cele scrise. Cetitul se făcea aparte, scrisul aparte, — un procedeu cât se poate mai nenatural. Abecedarul fonomimic al dlui Moldovan a îmbinat scrisul cu cetitul, după felul scriptologiei, păstrând bineînțeles ordinea fonomimiceii: litera tipărită (cetitul) și litera scrisă (scrisul). În scopul acesta, înainte de tratarea sistematică a sunetelor-literelor, pentru a deprinde pe copii de o parte la corectă exprimare, de altă parte pentru a le ageri ochii și a le exercita mâna la diferitele mișcări de scris, premerg *exercițiile de desemn* (paralel exerciții de vorbire), exerciții cari — în felul interesant cum sunt alcătuite — mai au darul de a le da copiilor și noțiuni din sfera numerilor și astfel de a deștepta în sufletul lor plâpând un interes pedagogic multilateral.

Alte mari desavantaje erau apoi sumedeniile de istorioare fără legătură, cele mai multe forțate, asemenea și multele gesturi nenaturale, cari făcându-se în cursul cetitului cu amândouă mâinile, copiii pierdeau — în timpul relativ scurt cât se folosesc de gesturi, pentru că în curând le abandonează — cuvântul sau șirul din câmpul vederii. *Indrumările metodice ale dlui Moldovan* dau — pentru dezvoltarea sunetelor-literelor — o serie de istorioare, grupate în jurul unei singure persoane, salvând prin aceasta unitatea necesară; de altă parte gesturile se fac exclusiv cu mâna dreaptă, fapt ce ușurează nespuse de mult cetitul. Mare progres arată și individualizarea sunetelor și literelor. În privința aceasta s'a făcut o corectă și estetică selecționare, încât abia de sunt câteva istorioare și gesturi, cari s'ar putea excepționă.

Ceece dă și mai mult vieață metodei în acest abecedar e *forța desemnului*, intuiția completă a întregului material de cetit și scris.

Abecedarul dlui Moldovan e *activ și îndeamnă la activitate de bună voie*. Acesta e secretul, pentru care îl pot întrebuința cu mult succes și cei, cari — din anumite motive — nu vor să se sălășuească fonomimica între zidurile școlii.

Valoarea adevărată i-o dă prin urmare unui abecedar nu numai metoda în sine, ci mai presus de toate alcătuirea lui logică-psihologică și partea literară și de artă.

Partea logică-psihologică. Se tratează întâiu vocalele originale, apoi consonantele originale, la urmă vocalele și consonantele derivate și sunetele compuse, urmându-se pretutindeni principiul dela simplu la complicat. Repetirea sunetelor și literelor se face la fiecare lecție.

Exercițiile de cetire și scriere încă urmează un procedeu logic: Cuvinte de o silabă, în cari premerge vocala; cuvinte de două silabe, în cari premerge consonanta; cuvinte de o silabă din trei sunete (litere) etc. Trebuie să *subliniezi* la aceste exerciții un fapt îmbucurător, peste care s'a trecut mult-putin în abecedarele noastre. Cuvintele, curând apoi zicerile, atât în exercițiile de cetire, cât și în cele de scriere, nu sunt frânturi numai, ci se înlănțuiesc într'un întreg logic, care se desfășoară înaintea ochilor elevilor în tablourile pline de vieață, sus, la fiecare pagină, de-a dreapta și de-a stânga chipului, care reprezintă istorioara. Plăpânda putere de cugetare a copiilor are în aceste *tablouri vii* un puternic razim.

La tratarea literelor mari, exercițiile de cetire și scriere sunt dintru început complete piese de cetire. Faptul acesta este urmarea unui *procedeu special* al autorului. Literele mari — tipărite și scrise — se arată întâi, toate deodată, în asemănare cu cele mici și se aplică imediat la nume de botz, de familii și la începutul zicerilor. Cunoscând elevii rostul literelor mari, se tratează apoi în special,

în grupe, după elementele comune, făcându-se în răstimpuri reasumări respective sistemizări, iar la urmă împreunarea tuturor literelor în sistem logic.

Pe lângă avantajul amintit, exercițiile de desemn dovedesc o adâncă *pătrundere psihologică*. Ele fixează într'adevăr un caracteristic moment psihologic din vieața copiilor. E constatat prin experiențe, că întâiele „desemne“ ale copiilor înfățișează figuri omenesti. Dar cum? Intreg omul constă dintr'un „cerc“, din care coboară două „linii curbate“: cap și picioare (sau mâni), fiindcă copilul observă și fixează numai ceece mișcă. Prin urmare mersul exercițiilor de desemn, linii curbate, amestecate, drepte, iar în urmă combinarea lor în mod estetic și practic, pe lângă că satisface imboldului natural al copiilor, se acomodează pe deplin acestuia.

Ca o trebuință sufletească a copiilor apar și istorioarele exercițiilor de cetire și scriere. Sunt din cercul lor de intuiție, pulsează în ele însaș vieața lor, — n'au nimic strein. Lumea rece a sunetelor-literelor e prezintată în mediul lor și trăiește cu ei. Invățământul cetitului-scrisului, furișându-se la suflet, e plăcere.

La plăcerea aceasta contribuie și *partea artistică* a abecedarului. Di Moldovan a dovedit, că e tot atât de bun artist, cât de bun măiestru e la cetit-scris. Aici se contopește pedagogul și artistul.

E plină vieață pe fiecare pagină, o bogăție de tablouri interesante, din lumea copiilor: toate bucuriile și toți prietenii copilăriei lor, necazurile lor trecătoare, nădejile și cele mai alese simțăminte. Și mai e ceva specific românesc în trăsăturile măiestre de condeiu: vieața curată, sănătoasă dela țară.

Aceste tablouri dau răsufare și vioiciune întregului material lexical și sunt apă vie — împreună cu partea literară — întru dezvoltarea simțămintelor și voinții copiilor. *Valorii distractive* i-se adaugă astfel și *valoarea educativă*.

Limba e simplă, nesilită; dialectele

ușor se pot delătură. Formatul, hârtia, tiparul toate dovedesc gust.

Piesele de cetire sunt luate — ca și tablourile — din mediul drag al copiilor: școală, casa părintească, curte, grădină, natură —, și sunt aplicate la vieața și trebuințele lor. Din acestea pornesc, aici rentorc. Intuitive, sunt bogate în același timp în asocieri și au o plenitudine de simțăminte mai ales religios-morale. Despre *partea literară* se poate deci spune același lucru, ca și despre cea artistică: e pentru copii din ale lor...

...Acesta e ABC-ul fonomimic al dlui Moldovan, — rezultatul unei practice îndelungate. Autorul are numele unui bîn învățator, mai este însă — pentru cei ce-l cunosc mai deaproape — un adevărat maestru al cetitului-scrisului, maestru și în desemn. Aproape patru decenii, de când a intrat ca ucenic la această măiestrie, — în cursul muncii didactice va fi întrebuințat și dânsul diferite metode, dar, ca unul care socotea dintru început educația și în special instrucția de artă, a nizuit să-și desăvârșească opera. Eu l-am aflat lucrând, întrupând ceece demult zămislise în sufletul său. Nu voiu să stăruir la partea subiectivă, nu pot uită însă nici când răbdarea, cumpeneala și însuflețirea cu cari își așterneă filele și bucuria ce-o simțea înainte, de-a fi *dat școlii românești o operă românească, care face cinste literaturii noastre didactice*.

De-ar da Dumnezeu s'ajungă, să-și înfăptuească cât mai curând dorința de a tipări *în colori editia a doua* a abecedarului.

Predică

rostită în biserica gr.-or. din Beiuș în Dumineca Samarinenței.

De Senin.

„Din fapte sau se întunecă sau se strălucește neamul“.

Iubiți creștini!

Pentru ortodocșii din Beiuș Dumineca de azi are o deosebită însemnătate, nu numai fiindcă

La mormântul unui dascăl!

Dela Tagliamento până spre Piave se întinde câmpia mănoasă a Italiei frumoase, numită Campo di Osoppo. Peste aceasta câmpie mănoasă încet și lin curge canalul di Ledra. Un răușor cu apă cristalizată ai cărui țârmuri numai prin un pod neînsemnat sunt legați unul de altul.

La acest pod al canalului di Ledra într'o zi de Octomvrie un dascăl român își făcea serviciul de soldat ca sentinelă, când deodată zărește pe țârmurul celalalt al canalului un soldat italian. Două trei priviri dușmănoase și unul din descendenții falnicei Rome, dascălul *George Rufu*, stegarul reg. 37, e rănit de moarte la gât, căzând, pe pământul străin departe de ai săi iubiți.

A fost adus în satul San-Stefano di Buia și înmormântat în cimiteriul civil din loc în ziua de 29 Octomvrie 1917.

Invățătorul român din comuna Zărând (com. Arad), tata iubit alor trei copilași, soțul adorat de soția sa, vestiitorul de lumină alor sute de școlări, românul, care a fost și el o pârgie pentru ridicarea neamului său, dascălul, care a fost și el unul dintre acei, cari aprind o luminare în întunerecul îngrozitor dela sate, care a scos poporul său la limpezală, la o viață omească, care a cuvântat evanghelia libertății a neamului său, dascălul român — își doarme somnul de veci departe departe pe câmpia mănoasă a Italiei dintre Piave și Tagliamento.

Nobil și măreț a fost meșteșugul lui acasă,

pentru că a luptat pentru luminarea norodului său, a lucrat pentru fericirea gloatelor, a pus umărul la carul nevoiei poporului său și din zi în zi sfatul lui, cuvântul lui de profet al satelor a prins rădăcini scoțând obidita sa națiune din nămolul sărăciei.

Erou ai fost în satul tău iubite tovarăș și erou ai fost și atunci când ai căzut pentru pământul tău strămoșesc.

Cartea de aur, care este o nouă evanghelie a timpurilor noastre „o poemă a jertfei și un cântec etern adus eternei iubiri de țară“, va mai conține o pagină a dascălului român *George Rufu*.

A fost înmormântat fără preot și ajungând eu la comanda dela Arag Nord, în ziua de 4. Iunie a. c. înainte de amezi la 10 ore cu pompă militară i-s'a făcut prohodul și sfințirea crucei de piatră donată de camerazii săi și la acest prohod cuvântat-am în următorul mod:

În acest război — iubiți soldați —, mult s'a vorbit despre vitejie. S'a vorbit despre eroi, viteji, cari ca și lei s'au luptat și plini de medalii pe pieptul lor, laureați s'au reiturs la vetrele lor. Aceștia sunt eroii războiului.

În ochii mei numai un singur erou este — acela, care pentru un ideal își jertfește vieața sa. În inima mea numai o singură distincție mare este și aceasta e crucea.

Tovarășului nostru căzut pe câmpul de luptă, care a fost dascăl român în satul Zărând, aceasta cruce i-a fost partea. Să ne plângem? Să tragem la răspundere ceriul, că așa de tim-

puriu așa fără de veste s'a prăbușit? Nu fraților! Să ne îmbărbătăm, să adunăm putere și curaj am venit noi la acest mormânt.

El a luptat pentru țara lui nu cu armele gurii ca și aceia, cari se înflăcărează de iubirea de patrie numai până atunci, până când patria nu cere jertfă dela ei. A luptat cu inima plină de însuflețire și numele lui străluci-va.

Și dacă stejarul secular obosit își pleacă capul spre odihnă aceasta e natural, dar dacă trunchiul unei mlădițe tinere în deplina sa putere de dezvoltare îl doboară uraganul, e foarte dureros.

Nu pe soldatul îl deplângem noi în acest răposat, ci pe omul. Cine știe câte inimi nu vor fi sfâșiate de durere cu inima lui. Cine știe câte piepturi sau umplut de durere pentru el, căci a fost tată de familie alor trei copilași.

Soldatul, care a murit pentru pământul strămoșesc, are ca răsplată stima tuturor, iară lacrimile sunt pentru omul.

Să închinăm deci cu toții steagul stimei noastre înaintea lui și să vărsăm o lacrimă la mormântul lui în acestea mari îndepărtări. „Acea luptă măreață el a luptat-o, călătoria și-a împlinit-o, iar în sfârșit i-s'a dat cununa dreptății“.

Dumnezeu cu tine iubite tovarăș. Noi ne luptăm mai departe, pe tine te așteaptă vieața mai fericită, dar sufletul nu moare nici când și — ne vom întâlni. Amin.

Corneliu Leucufia, preot militar.

ne-am adunat în casa Domnului ca să luăm învățăminte din sfânta evanghelie, ca și creștini cucernici, ci fiindcă pe o clipă iarăși planează asupra noastră sufletul de jertfă și inima nobilă a celor nouă tineri, cari la anul 1851 au înființat „Fondul Tinerimei”. Se cuvine să ne dăm seama de măreția zilei și să ne facem vrednici de ea. Lăsați deci la o parte toate durerile inimii, închideți ranele suferințelor amare și oprindu-vă din învălmășagul acestei vieți, să lăpădați dela voi toată grija cea lumească!

O mamelor îndurerate, soții credincioase, părinți nemângâiați și voi orfani ai vremurilor acestora de grozavă învrăjpire pentru omenime, ștergeți-vă lacrimile, ca să privim cu suflet renoit la învățăturile Domnului Isus Christos, ce le-a dat Samarinenței, la fântâna lui Iacob! Bucurați-vă cu sufletul vostru cei rămași fără tată și mamă, voi săracilor și umiliților, puneți-vă nădejdea neclintită în Dumnezeu și în așezămintele lui, căci până când va exista religia creștină, se vor găsi inimi nobile și înțeleghătoare pentru dragostea creștină, și-și vor întoarce privirile spre voi, ajutându-vă în clipele desnădăjduite și dându-vă puțința să aveți parte și de zile senine!

În Dumineca trecută am pomenit memoria lui Dimitrie Negreanu, care trece de părinte al săracilor, deoarece din averea sa a făcut fundații pentru ucenicii dela meserii, pentru studenții buni, dar lipsiți de mijloace bănești, cari cercetează liceul român din loc. Azi pomenim iarăși memoria celor nouă tineri cari înființând „Fondul Tinerimei” au pus biserica pe temelii tari. Ne închinăm cu adâncă evlavie înaintea lor, căci au redeșteptat avântul creștinesc în sufletele noastre și pe mormântul lor să picurăm an de an lacrimi de recunoștință, fiindcă ne-au arătat căile prin care putem fi folositori bisericii și neamului.

Și acum, Iubiți Creștini, ori de vom medita asupra evangheliei ce s'a rostit, ori de ne vom opri la faptele umanitare ale celor nouă tineri, se vor schimba cu desăvârșire spre bine simțirile noastre, și vom fi pătrunși de gândul, că „din fapte ori se întunecă ori se strălucește neamul”.

Să mergem la fântâna lui Iacob! Ce vedem acolo? Mântuitorul obosit de lungă călătorie, poposește, așteptând ca cineva să-i scoată apă de beut. Vine o femeie din Samaria și se miră, că un străn îi cere apă, deoarece Samarinenii și Iudeii se urau așa de mult, încât se fereau să bea chiar și apă din aceeași fântână. Mântuitorul îi zise: „Tot cel ce va bea din apa aceasta va înseta iarăși. Iar cel ce va bea din apa, care eu voi da lui, nu va înseta în veac; că apa care eu voi da lui, se va face întru dânsul izvor de apă curgătoare întru viața vecinică”.

Și crezând femeia, că vorbește cu un prooroc, îl întreabă, unde se cuvine să ne închinăm lui Dumnezeu? Deoarece Samarinenii se închinau pe muntele Garisim iar Iudeii în Ierusalim. Isus îi răspunde; „Duh este Dumnezeu și cine se închină lui, să cade să i-se închine cu duhul și cu adevărul”, apoi îi descopere, că el este Mântuitorul cel așteptat. Ea atunci cuprinsă de bucurie alergă în cetate și mulți au crezut în Isus, nu numai după cele spuse de ea; ci fiind că și Mântuitorul a petrecut în aceia cetate două zile.

Iubiți creștini! Ne închinăm lui Isus Hristos nu numai fiind Fiul lui Dumnezeu, ci fiindcă pogorându-se pe pământul fărădelegilor a ridicat omenimea din moarte la viață. Învățăturile lui sfinte le-a propovăduit cu vorba, iar puterea lui dumnezeiască a dovedit-o prin un șir întreg de minuni. Lăudat fie Domnul, care ne-a dat învățătura dela fântâna lui Iacob! Acolo s'a frânt dușmănia dintre Samarinenii și Iudei, arătându-le, că pe Dumnezeu îl poți afla în tot locul, numai să ai inimă smerită, care să primească adevărul și să lapede ura.

Privește Doamne la neputințele vieții noastre, arată-ne să înțelegem, că prin învățăturile și minunile tale se preamărește neamul creștinesc! Iudeii se închinau în Ierusalim, Samarinenii pe muntele Garisim, iar nouă ne-ai așezat biserica ta cea sfântă, să rămâi pururea între noi, ca să ne vindeci de întinăciunile acestei vieți și să ne dai mângăierea sufletească!

Știm, că un Turc este dator odată în viață să se ducă la Mecca, la mormântul lui Moha-

med. Așa și noi creștinii am fi datori odată în viață să mergem la Ierusalim, să ne închinăm la locurile sfinte. Dar dacă nu fiecare poate face acest lucru, avem mângăierea, că pe Hristos pururea îl avem în mijlocul nostru, prin biserica sa, zicându-ne: „Pace vouă”! Veniți deci cei ce însetați după adevăr, veniți cei întristați și umiliți și cei ce vreți să aduceți laudă și mulțumită lui Dumnezeu, veniți la biserică, aici veți găsi tot ce vă lipsește; fericire, mângăiere, iertare și viață.

Și totuși omenimea se îndepartă tot mai mult de învățăturile lui Isus și de moștenirea lui păstrată prin sfânta biserică și legea strămoșească.

Războiul care este „un rău necesar”, a produs în primii ani o reînviere religioasă puternică, lumea întreagă a fost cuprinsă de fiorii unor clipe sfinte. Și se credea, că acest drum larg și bine bătătorit nu va avea sfârșit. Iată însă, că nesiguranța oamenilor se risipește prin ivirea belșugului de bani. În proporția jertfelor de sânge a crescut proporția bunăstării materiale a oamenilor. Oameni, cari mai înainte erau copleșiți de năcazuri, își redobândesc seninătatea feței. Dar grozav! Cu cât s'a îndepărtat mai mult răul material de noi, cu atât ne-am îndepărtat și noi mai mult de razele binefăcătoare ale voinții lui Dumnezeu.

Unde este recunoștința cu care datorim lui Dumnezeu, cel ce nu ne-a părăsit în zilele, de grea încercare? Când i-am mulțumit, că ne-a scăpat de foame și lipsuri și am putut în tihnă să chivernisim avutul nostru?

Stăm umiliți înaintea Ta Doamne și mărturisim, că aceasta n'am făcut-o, la din contră dăm mai rar pe la sfânta biserică și nu ne adăpăm din izvorul nesecat al învățăturilor Tale. Pe cei săraci și neajutorați nu i-am mângăiat. Nu ne gândim la cele sufletești, ci alergăm în goană nebună după cele trupești. Suntem robii banului!

Dar robia banului e împreună cu multe neajunsuri și lupte continue. Ea nu se mulțumește cu binele ce-l ai, ci cere jertfe și nopți nedormite, închide drumurile îndurărilor sufletești și trupești și a faptelor nobile. Mila și jertfa pentru ea sunt două virtuți, ce nu le poate suferi.

Creștinul însă să nu uite, că are îndatorirea a se îngriji nu numai de sine și familia sa, ci și de aproapele său. Fericit cel ce din vorba, fapta, inima și avuția sa știe să-și adune comori în cer, „unde molliile și rugina nu le strică, și furii nu le fură, nici sapă”. Că „bogății au flămânzit și au sărăcit, iar cei ce caută spre Domnul, nu se vor lipsi de tot binele”.

„Din fapte sau se întunecă sau se strălucește neamul”.

Dacă faptele bune ale unui popor fie cât de mici, unite la un loc, vor da o faptă nobilă mare, din cele rele mici, se va naște o faptă mare păgubitoare.

Vedem, că Mântuitorul Hristos la fântâna lui Iacob, face la aparență o faptă bună mică. Din ea s'a născut un șir de fapte nobile, căci întreaga Samaria a fost cuprinsă de vraja cuvintelor Lui.

Nouă tineri au pus bază de 80 cor. „Fondului Tinerimei” din Beiuș și azi reprezintă o valoare de 30.000 cor. din care se susține biserica și școala. Din apele mici se fac râurile, ce poartă corăbii!

Astfel, Iubiți Creștini, din faptele voastre fie cât de mici, dar bune, cu vremea vor fi fapte mari, din cele mici dar rele, iarăși fapte mari rușinoase.

Dar nu vi-e iertat să faceți răul, nu numai, că e un lucru neplăcut lui Dumnezeu, ci pentru că antecesorii încă v'au învățat la bine.

Din faptele lor au strălucit ortodoxia în Beiuș! „Ei au înțeles, că nu bogățiile și plăcerile sunt ceea ce fericesc pe om, ci învățăturile bisericii și ale școlii”. Și pentru aceste totul au jertfit. Ale lor sunt zidurile aceste, cari la anul 1780 formau podoaba Beiușului! Ei ne-au dat și mântuit școala! Iar numele celor gravați cu litere de aur pe pereții bisericii ne arată gloria trecutului!

„Un popor numai așa poate înflori și trăi, dacă singuraticii lui membri nu trăiesc numai pentru sine, ci și pentru alții”.

Eroii români pe câmpul de luptă își iau partea cuvenită pentru neam și lege. Din faptele lor nu se va întuneca și va străluci viitorul no-

stru! Norocoșii, cari ați rămas acasă, să nu uitați acest lucru, ci dacă ați fost scutiți să purtați sabia, pușca și să înfrunțați moartea, sunt căi și mijloace prin cari puteți ajunge nemuritori, alătura de ei! În mijlocul nostru sunt instituțiunile bisericești și culturale! Întăriți-le, că prin ele se întărește neamul și legea! Nu ni-se cere jertfirea vieții, ci numai jertfirea unei părți din prisosul ce-l aveți.

Nu vă puteți adăposti numai în umbra gloriei trecutului, nici să vă hrăniți numai din truda și osteneala antecesorilor voștri, căci sunteți frământați din acelaș aluat, din care au fost și ei. Și dacă dorința și râvna lor a fost de a face binele, această râvnă și datorința au să vă stăpânească. La cele nouă nume adaugeți altele, un întreg șir de nume. Din centru să se răvare razele de lumină peste întreg protopopiatul. Faptele mari de aici să pornească!

Și după cum eroii lui Napoleon emulau să ia parte la luptele victorioase ale țării lor, ca atunci când fiii și nepoții lor vor învăța despre locurile unde s'a croit fala neamului francez, să poată spune: „și eu am fost acolo”, astfel stăpânitorii și moștenitorii de azi ai acestei sfinte biserici, să se întrecă în dragostea creștină, din care vor isvorii nenumărate fapte mărețe, ca și ei să poată spune fiilor și nepoților: „și eu am fost apărătorul bisericii, și eu i-am asigurat existența pe zeci de ani, și eu am fost sprijinitorul săracilor și umiliților.

Sus inimile! Deschideți comorile, ce se găseac acolo, și pecetluiți ziua de azi cu astfel de faptă, care să tragă dungă de aur în istoria bisericii de aici.

Iată gândurile, cari au să vă frământă și preocupă de acum înainte.

Și acum Doamne dă, ca sămânța, ce o am sămănat să nu cadă pe cale, ca să o calce omenii și să o mănânce pasările ceriului, nici pe piatră unde se usucă, nici între spini, unde se înneacă, ci pe pământ bun, ca să aducă roduri însutite. Invrednicește-ne ca din faptele ce le vom săvârși să nu se întunece, ci să se preamărească numele tău cel prea sfânt. Amin!

N. B. În ziua aceasta a dăruit la „Fondul Tinerimei” Dr. G. Cosma 1000 cor., iar G. Ardelean, Ioan Ardelean și Ioan Bogdan, au promis că vor da câte 1000 cor.

Contribuiri pe seama „Asociațiunii”.

III.

În săptămânile din urmă (din 9 Aprilie n. până astăzi) au mai intrat, pe seama „Asociațiunii” și a instituțiilor ei, următoarele contribuiri, pentru care de asemenea exprimăm cele mai călduroase mulțămiri:

A) Institute de credit.

„Timișana”, în Timișoara, Cor. 300.— „Sentinela”, Satul-nou 200.— „Cordiana”, Fofeldea 30.— „Zlăgneana”, Zlatna 100.— „Albina”, Sibiu 700.— „Chiorana”, Șomcuta-mare 500.— „Brădetul”, Orlat 230.— „Grănițerul”, Dobra 100.— „Someșana”, Dej 100.— „Progresul”, Ilia 100.— „Pruna”, soc. comerc., Ilia 200.— „Geogeană”, Geoagiu-de-jos 200.— „Porumbăceana”, Porumbacu-inf. 50.— „Ardeleana”, Orăștie 1000.— „Vlădeasa”, Huedin 300.— „Selăgeana”, Jibou 200.— „Făgețana”, Făget 200.— „Steaua”, Petre 30.— „Maramureșana”, Sighetul-Marmației 40.— — Suma Cor. 10.880.— Contribuiri anterioare: 5175.— Împreună: 16.055.—

B) Particulari:

Constantin Cothișel, preot, Certege Cor. 100.— Un anonim, Oradea-mare, prin dl Dr. Coriolan Pap, 1000.— Antoniu Mocsonyi de Foen, mare proprietar, Bulciu, (contribuire nouă, pe lângă suma de 1000 cor. din conspectul II) 500.— Avram S. Păcurar, protopop, Mercurea 20.— Dumitru Baci, croitor 10.— Ilie Floașiu, comerciant 20.— George Stenese, măcelar 10.— Nicolae Baci, pantofar 10.— Paraschiva Ciuruga, birtășită 5.— Ioan Muntean, măcelar 10.— Ioan Boeriu, preot, Lechința 50.— Dr. Aurel Lazar, avocat, Oradea-mare 300.— Maria I. Ciurcu, soție de comerciant, Brașov 400.— Ioan Ilieș, protopop, Șomcuta-mare 50.— Dr. Aurel Nyilvan, avocat, Șomcuta-mare 50.— Isidor B.

Hangea, paroh, Bucium 50.— Ștefan Pop, inv. conf., Posta 30.— Teodor Blaga, inv. în pens., Șomcuta-mare 22.— Simeon Pinte, par., Hosufalău 20.— George I. Radocea, contabil, Șomcuta-mare 20.— Alexandru Nyilvan, cassier, Șomcuta-mare 20.— Victor Marc, jurist, Șomcuta-mare 20.— George Lengyel, învățator în pens., Șomcuta-mare 10.— Augustin Drăgan, funcț. de bancă, Șomcuta-mare 8.— Dr. Teodor Mihali, avocat și deputat dietal și dna Eleftera n. Popescu, Dej 1000.— Dr. Ștefan Rozvány, avocat, Ilia 100.— P. C. S. Roman Ciorogariu, vicar episcopesc, Oradea-mare 100.— Iosif Indries, proprietar, Băcăinți 50.— Ioan Martin, notar în pens., Fildul-de-mijloc 100.— Ioan Gal, notar și mare proprietar, Săcuieu 100.— Iuliu Porușiu, director de bancă în p., Almașul-mare 100.— Dr. Andreiu Pop, avocat, Huiedin 50.— Dr. Simeon Pop, dir. de bancă, Huiedin 50.— Dr. Sabin Varna, avocat, Huiedin 50.— Ștefan Pop, preot, Fildul-de-mijloc 50.— Mihaiu Marincaș, cassier de bancă și mare proprietar, Huiedin 50.— Ioan Pecea, cantor, Huiedin 10.— Ioan Lupaș, econom, Fildul-de-mijloc 5.— Dr. Ladislau Gyurkó, avocat, Jibou 100.— Augustin Opriș 10.— Mihaiu Pop prot., Cuceu 20.— Emeric Pop, director de bancă, Jibou 20.— Teofil Dragomir, proprietar, Lupoia 20.— Simeon Meci, par., Traniș 20.— Vasile Pop, protopop, Criștofel 20.— Ioan Cioban, preot 10.— Laurențiu Bran, preot 30.— Vasiliu Sestras 10.— Alexiu N. Coste 10.— Dionisiu Pop Moldovan 40.— Demetriu Marcu 2.— Nicolau Ivan, asesor consistorial. Sibiu (contribuție anuală, în amintirea nepotului său Nelu Stroia) 200.— Dr. Aurel Vlad, avocat și mare proprietar, Orăștie, împreună cu dna 1000.— Dr. Nicolae Schiau, avocat, Mercurea 50.— Dr. Vasile Lohan, profesor, Lugoj 100.— Petru Mladin, medic, Lugoj 100.— Mateiu Jiga, director de bancă, Făgăraș 50.— Suma Cor. 6162.— Contribuirile anterioare 13020.— Impreună 19182.—

Sibiu, 9 Mai n. 1918.

Biroul „Asociațiunii“.

INFORMAȚIUNI.

Examenul final la institutul nostru pedagogic-teologic au decurs conform programului stabilit și publicat în coloanele acestui ziar. Cele din secția teologică au fost presidate de P. O. D. Mihaiu Păcățian, asesor ref. bisericesc, în calitate de comisar consistorial, iar ale secției pedagogice de dl comisar Vasile Goldiș, secretar consistorial. Examenul de calificare învățătoarească l-au prestat candidații: Alexandru Gujaș, sublocotenent și teologii: Gheorghe Chicin, Nerva Tr. Cosma și Ioan Cucu. Rugăciunea de mulțămire și încheierea anului școlar a avut loc la teologie în 26 Mai (8 Iunie), iar la preparandie în 2/15 Iunie. Dl profesor Damaschin Ioanovicu, colaboratorul ziarului nostru, a fost chemat la serviciu activ militar în preajma examenelor.

O hotărâre deamă. Cetim în „Unirea“, că fostul ministru de culte Apponyi a detras ajutorul dela toate școalele greco-catolice române subvenționate de stat din comitatele Bistrița-Năsăud, Târnava-mare, Făgăraș, Sibiu și Hunedoara. Conducătorii bisericii surori, Preasfințitii episcopi Dr. Demetriu Radu, Dr. Valeriu T. Frențiu, Dr. Iuliu Hossu și vicarul capitular Dr. Vasile Suci au ținut la Oradea o conferință episcopescă în 30 Mai și au hotărât, că dacă ordonanța nu se va revoca, episcopatul este decis a susține școalele din puterile proprii ale credincioșilor.

Alegere de preot. Duminecă în 3/16 Iunie s'a ținut alegerea de preot în frunța comună Ucuriș, centrala tractului Beliu. Dintre trei competenți a fost ales cu deosebită însuflețire preotul Aurei T. Doboș, care a întrunit aproape totalitatea voturilor, față de 3 voturi obținute de Anania Serb preot în Susag. După alegere la nou alesul preot s'a prezentat o deputațiune compusă din frunțașii poporului spre a-și manifesta și prin aceasta deplina dragoste, încredere și alipire față de nou alesul, iar aceasta din partea sa prin cuvinte alese a răspuns ovațiunilor ce i-s'au făcut, intonând, că întreaga sa activitate o va dedica sfintei biserici și peste tot binelui obștesc.

† **Rubin Pațiția**, avocat în Alba-Iulia, a răposat după lungi și grele suferințe, în 13 Iunie a. c. în etate de 77 ani. Rămășițele pământești ale defunctului s'au așezat spre vecinică odihnă în cimiteriul român gr.-or. din Alba-Iulia la 15 Iunie n. c. Un bărbat a dispărut din mijlocul nostru, care a luptat. Pe defunctul îl deplâng: Silviu Pațiția, vice-colonel c. r., Dr. Rubin Pațiția, avocat, ca fii; — Elena Dr. Muntean n. Pațiția, fiică, Dr. Zaharie Muntean ca ginere, Margareta Pațiția n. Fiedler ca noră, trei surori, un cumnat și numeroși nepoți și nepoate. — Odihnească în pace.

Necrolog. *Dimitrie Birăuțiu*, proprietarul tipografiei „Poporul Român“, redactorul responsabil și editorul „Foi Poporului Român“, în urma unui morb îndelungat, a încetat din viață Miercuri, în 12 Iunie la ora 11 noapte în anul al 43-lea al vieții sale și al 9-lea al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea rămășițelor pământești ale defunctului au fost așezate spre vecinică odihnă după rital bisericești gr.-or. române Sâmbătă, în 15 Iunie, la 4 ore și jum p. m., din casa mortuară a cimiterului Kerepesi din Budapesta. Odihnească în pace!

Aveea rămasă după regretatul Dr. Iosif Gall. Scrie F. P. R. din Budapesta: Aflăm că la notarul public Dr. Ronay, de față fiind din partea Românilor Nicolae Zigre, secretar mitropolitan, și P. Cuv. Sa protosincelui Ghenadie Bogoeviciu, ca reprezentant al comunității bisericești ort. române din capitală, — s'a făcut împărțirea averii rămase dela regretatul Dr. Iosif Gall, membru în casa magnaților. Fiindcă soția regretatului a fost de origine sârbă, bătrânul Gall a ținut seamă de dorința tovarășei sale de viață și, conform testamentului său, averea lăsată a fost împărțită în părți egale între cele două biserici gr.-or. române și sârbe. Fiecare a primit 300.000 coroane, care avere se va administra de către mitropolie, ca „Fundațiunea Ecaterina și Dr. Iosif Gall“ și va servi pentru stipendii. Alte 16.000 cor. au fost lăsate pentru zidirea unei biserici ort. române în Budapesta, în scrisuri fonciare „Albina“, cari împreună cu cele 4000 date în acelaș scop de Dr. Gall când era în viață, fac 20.000 coroane.

Poșta redacției.

Păr. S. St. V. Vă mulțămim pentru frumosul studiu. Se va publica.

Nr. 2247/1918.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului din Arad.

Războiul înfricoșat tot mai dăinuește, dar mare este speranța noastră că într'un timp dejă nu prea îndepărtat în urma biruinței armatelor noastre neîntrecute, lumea va ajunge la limanul păcii fericitoare.

Pacea atât de dorită se poate făuri numai prin învingere, dar pentru această învingere nu este suficientă vărsarea sângelui eroilor de pe câmpul de luptă, ci mai vărtos se recere sprijinul tuturor celor deacasă, cari au datorința patriotică să provadă armata cu toate celea de lipsă spre a putea ajunge scopul măreț.

Acum în zilele acestea se încep semănările pentru al *optulea împrumut de războiu* în monarhia noastră. Credincioșii noștri vor fi luat știre despre acest fapt dejă și din presă și din comunicatele organelor administrative, cu toate acestea având în vedere sfânta noastră datorie de a conlucra cu toate puterile noastre la izbânda finală a cauzei celei drepte pentru care luptă monarhia noastră, grăbim și din parte-ne a aduce aceasta la cunoștința tuturor credincioșilor noștri, pe cari îi îndemnăm, ca și de astădată să-și facă deplin datoria lor față de patrie și să subscrie cât mai mari sume pentru împrumutul al optulea de războiu.

Adresăm îndemnul acesta credincioșilor noștri mai vărtos acum, când în urma coniuicturilor de războiu, banii în mânilor lor s'au sporit în măsură mai mare ca ori și când, căci în chipul acesta ei nu numai își vor împlini cea mai elementară datorință cetățenească, dar totodată își vor așeză banii agonisiți la locul cel mai sigur, în mânilor Statului, cu o rentabilitate, care nu se poate ajunge în nici un alt chip pentru capitalele menite spre fructificare nici de aceea, pentru că pe când banii depuși la bănci aduc cel mult 4%, chiar numai 3½%, pe atunci obligațiile împrumutului de războiu aduc 5½%.

Astfel stând lucrurile, îndatorăm din nou iubita noastră preoțime parohială, ca acest circular al nostru să-l cetească în sf. biserică în cea mai apropiată Duminecă ori sârbătoare, explicând poporului credincios, că ajutorul ce-l dăm statului în schimbul obligațiunilor oferite, ni-l dăm nouă tuturor și astfel ajutând statul în purtarea războiului, ne ajutăm pe noi înșine și deodată cu promovarea intereselor statului, promovăm și interesele noastre binepricepute, pentru că obligațiile împrumutului de războiu ne dau totatăta garanță, câtă ne dau hârtiile în circulație.

Deci recomandăm iubitului cler și popor, particularilor ca și comunelor bisericești, să contribuie la semnarea noului împrumut de războiu, pentru că capitalul ce s'ar investi în obligațiunile acestui împrumut nu numai că este deplin asigurat, dar aduce și camătă bună, din care molty și Consistorul nostru ca administrator al fondurilor diecezane, va semnă din acestea fonduri și de astădată o sumă mai însemnată.

Arad, 5/18 Iunie 1918.

Ioan I. Papp, episcop.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor.

Nr. 223 - 1918.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante **Suplac** de cl. a II-a în sensul dispozițiunei Ven. Consistor de sub Nr. 1115/B918 se publică de nou concurs cu termen de alegere la **30 de zile** dela prima publicare.

Beneficiul constă din pământul parohial de 4½ jug., câte o măsură (30 litre) cucuruz, ca bir dela fiecare casă, stoalele îndatinat și întreținerea dotațiunii din vistieria statului. De locuință se va îngriji preotul ales; având a provedea instrucțiunea religioasă la școalele din comună.

Intru cât în termenul concursului nu s'ar însinuă reflectanți calificați de cl. a II-a cu încuviințarea specială a Ven. Consistor dela Oradea-mare, vor putea fi admiși în candidare și reflectanți cu calificațiune de cl. a III-a

Recurenții au să se prezinte la sfta biserică din Suplac în cutare Duminecă sau sârbătoare pentru a-și dovedi desteritatea în cele rituale și în predică, având recursele lor instruite conform prescrișelor pentru parohii, adresate com. parohial, a le înaintă la subscrișul în Feketegyörös (Giris. f.)

Pentru com. par. **Petru Serb**, protop. Beliului.

—□—

2-3

Pentru tipografia noastră se caută
un învățăcel.

Condițiunile de primire: Băiatul să aibă 2 cl. medii sau cel puțin 6 elementare și să fie trecut de 14 ani.